

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

***минуле, сучасне,
шляхи розвитку***

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

**Випуск 16
У 2-х т. Том I**

Засновано у 2000 році

Рівне – 2010

ББК 63.3(4Укр)-7
У45
УДК 94(477)

Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. праць: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. У 2-х т. – Вип. 16. – Рівне: РДГУ, 2010. – Т. 1. – 236 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

Баканурський А.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)
Бондарчук Я.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Острог)
Горпенко В.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Захарчук-Чугай Р.В.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Іваницький А.І.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Кияновська Л.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Львів)
Овсійчук В.А.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Постоловський Р.М.	– кандидат історичних наук, професор (Рівне)
Ричков П.А.	– доктор архітектури, професор (Рівне)
Супрун-Яремко Н.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Рівне)
Троян С.С.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Федорук О.К.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Стоколос Н.Г.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Жилюк С.І.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 15560-4032 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України,
наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

Упорядник тому: проф. **Виткалов В.Г.**

Рецензент: **Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор кафедри мистецтвознавства та експертної діяльності ДАКККіМ

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 4 від 26 листопада 2010 р.)
Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова № 2409/2 від 9.02.2000 р.) та перереєстрований як фахове видання з культурології (постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства (постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)

ISBN 978–966–8424–76–2

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

УДК 7(477)(091)

В.Г. Виткалов

МИСТЕЦЬКИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ВИМІРІ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Випуск 16 (том 1) збірника «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку»: наукові записки РДГУ продовжує практику попередніх наукових збірників і розглядає культурно-мистецькі процеси, що відбувалися на українських теренах упродовж значного історичного відтинку.

Серед матеріалів Розділу I. «Історико-мистецька спадщина України» – наукові розвідки, спрямовані на висвітлення стану музичної (церковної) освіти середини XVI – XVIII століть (О.Стріхар), акцентуючи увагу на ролі братських шкіл, Острозькій слов'яно-греко-латинській академії, в якій відбувся «процес адаптації новогрецького і новоболгарського наспівів», що стимулював формування вітчизняного (київського) церковного співу, поширеного згодом у якості гласового та партесного й на інших теренах.

XVIII століття принесло на українські землі ще одну форму мистецького життя, сформованого під впливом петербурзької дворянської культури – кріпацькі театри драматичного та оперного мистецтва (в садибах Д.Ширая, Д.Трошинського, братів Галаганів, П.Румянцева-Задунайського та ін.), виникнення яких пов'язано з діяльністю відомих українських громадських та культурних діячів – І.Крилова, Г.Квітки-Основ'яненка та ін. Їх репертуар (на підставі авторського аналізу фамільних бібліотек), форми роботи, причини подальшого занепаду музичного маєткового побуту під впливом реформи 1861 року та вплив цих видів культурної діяльності на формування міської культури, професіоналізацію мистецького життя на українських теренах, як і становлення акторського мистецтва загалом, розглядає у своїй розвідці О.Ізваріна.

Музична поп-культура – ще одна актуальна проблема, різні аспекти якої розглядаються у багатьох випусках аналізованого наукового збірника. На цей раз зацікавлення автора (В.Плахотнюк) викликає феномен поп-культури в контексті мегакультурних реалій здійснення сценічних форм образності – естради, шоу-бізнесу, поп-арту, пост-культури. Особливий акцент зроблено на сучасних формах презентації музичної поп-культури.

Еволюція народного інструментарію є однією із тих проблем, інтерес до розробки якої залишається сталим у наших збірниках. Її вектор достатньо широкий – від специфіки регіонального виконавства на народних інструментах до витоків та еволюції музичного інструментарію загалом, характеристики найбільш відомих носіїв цієї традиції. Адже увага до минулого й надалі є важливим чинником культурного розвитку. У даному випадку причини виникнення й подальшої еволюції на шляху вдосконалення кобзи та бандури, їх ролі в українському мистецькому просторі складає предмет вивчення Т.Сідлецької.

Чималий обсяг матеріалу аналізованого збірника присвячений культурно-мистецьким процесам, що відбувалися у XX столітті, оскільки цей період, незважаючи на близькість у часі, й надалі залишається найменш вивченим. Особливо це стосується регіональної проблематики в усіх її вимірах.

І.Ян аналізує музичне життя Харкова кінця XIX – 20-х років XX століття. Саме тоді у цій столиці Слобожанщини активізувалася діяльність мистецьких товариств – аматорів інструментальної (кер. – Н.Куплеваський), хорової музики (кер. – М.Тихонов), Музичного гуртка (кер. – П.Кравцов), як згодом і «Філармонічного товариства ім. М.Римського-Корсакова», що розширили можливості концертного музикування. Широкі контакти місцевих митців із представниками Російського імператорського музичного товариства сприяли заснуванню в місті музичних класів, а згодом – музичного училища, музично-драматичного інституту, приїзду до Харкова видатних музикантів: К.Ігумнова, Ф.Шаляпіна, Т.Руффо, Г.Венявського, П.Сарасате, Ф.Крейслера та провідних зарубіжних мистецьких

колективів із Брюсселя, Москви, Праги тощо. Під їх впливом зріс професійний рівень місцевих митців, зародилася практика публічних музично-просвітницьких лекцій, народних читань, загальнодоступних концертів, а також розширилася кількість мистецьких аматорських колективів, що дало змогу залучити до вивчення, а згодом і пропаганди музичної культури, широкі верстви населення і значною мірою піднести їх загальний культурний рівень. Це, у свою чергу, сприяло заснуванню державної консерваторії, що перетворила місто у центр професійного музикознавства.

Автор аналізує витоки аматорства, що знайдуть своє широке втілення у наступний історичний період, а також роль Російського імператорського музичного товариства (ІРМТ) у справі становлення професійної музичної освіти; доводить, що професіоналізації музичної культури міста значною мірою сприяли концерти видатних музикантів, що відбувалися за сприяння ІРМТ.

Традиційно у наших збірниках увага приділяється аналізу культурно-мистецького процесу Західної України, яка являє надзвичайно потужний у мистецькому контексті терен в усіх його формах, вимірах та історичних періодах. Тут завжди знаходили поле для своєї творчої самореалізації десятки митців із країн Європи, поступово перетворюючи край у центр функціонування інокультурних мистецьких традицій. Не є виключенням і цей випуск.

У першій третині ХХ століття Львів являв собою центр мистецького життя, особливо хорового. Саме тоді у цій столиці Галичини виникають чимало об'єднань, що ставили за мету підвищити рівень духовності населення, вплинути на його національну свідомість. Серед них – десятки чоловічих хорових товариств, що активізують музичний простір міста – Польське співацьке товариство «Ехо», Львівський академічний хор «Бандурист», «Хор легіонерів», співацьке товариство «Арфа», хор медиків ветеренарії тощо, що стимулювали не лише використання класичного хорового репертуару, але й залучили до його творення місцевих композиторів, спонукали появу нової генерції диригентів, здатних очолити ці мистецькі осередки. Реконструкцію мистецького життя Львова зазначеного вище періоду, виявлення взаємозв'язків різних культурних та національних середовищ у хорових колективах та розкриття простору українського етнічно-культурного життя загалом, намагаються здійснити дослідники М.Ферендович та М.Ясінський.

Подібне завдання (утім, на прикладі регіональних досліджень Південно-Західної Волині) розв'язує і О.Легкун, залучаючи у підтвердження значний документальний матеріал польськомовних джерел. Автором реконструюється тогочасний стан музичної культури Кременеччини, виявляється роль культурного середовища міста у формуванні мистецьких колективів, їх репертуарі, діяльності іноземних музикантів-педагогів, етапи викладання дисциплін «Церковний спів», «Музика» тощо у навчальних закладах краю – Кременецькому комерційному училищі, Дедеркальській вчительській семінарії, Острозькому жіночому училищі ім. Д.Блудова та ін.

Еволюцію жанру української фортепіанної музики кінця ХІХ – першої половини ХХ століття, її стилістико-формотворчі особливості та вплив на вітчизняну мистецьку практику російської виконавської школи Москви і Петербургу аналізує Л.Свірідовська.

Навчальні мистецькі заклади Західної Європи завжди відігравали значну роль у становленні професіоналізму вітчизняних митців. Це особливо помітним стає наприкінці ХІХ столітті, коли на авансцену культурного життя вийшла оновлена Краківська академія мистецтв, у якій майже одночасно сформувалося покоління вітчизняних митців, що справили значний вплив на українське образотворення – Т.Копистянський, І.Труш, М.Сосенко, О.Курилас, А.Манастирський, О.Новаківський, М.Бойчук та ін. Реформа цього закладу під впливом діяльності нового керівника – Я.Матейка і групи його послідовників – Я.Мальчевського, С.Виспянського, Ю.Мегоффера, С.Войткевича, а також розкриття взаємозв'язків українського мистецтва із загальноєвропейським малярським середовищем – складає суть наукової розвідки Л.Черній.

Цю думку, утім стосовно галицької композиторської школи та впливу на її становлення

визначних діячів Праги (Л.Яначек, В.Новак, Й.Сук, З.Неєдли), розширює С.Бедакова, акцентуючи увагу на творчому середовищі міста та тій ролі, яку згодом виконували вихованці «празької школи» (Ф.Стешко, С.Туркевич, З.Лисько, В.Барвінський, Ф.Якименко та ін.) у подальшому ознайомленні європейських музичних кіл з українською музичною спадщиною.

Серед різних форм вивчення особистості митця достатньо оригінальною є, як відомо, епістолярна спадщина, оскільки саме вона дає змогу побачити людину у різні періоди її життя, в різних соціально-психологічних станах, відзначити її пріоритети, звернути увагу на чимало подробиць у характеристиці особистості, які в інший спосіб не можливо було б побачити. Важливість цієї інформації цікава ще й тим, що подібний вид спілкування сьогодні фактично відійшов у минуле і не дає змоги сформувати повноцінний творчий портрет художника.

Непересічна особистість українського музичного простору Західної України першої половини ХХ століття – Василь Барвінський – стає предметом такого дослідження у Р.Варнави в контексті його психолого-вікових особливостей.

Значний обсяг матеріалу збірника присвячений також проблемам розвитку сучасного мистецтва, не оминаючи питань функціонування «українського образотворчого примітиву» (М.Дресвянникова), глобалізаційних викликів сучасності стосовно культурної сфери (С.Чернецька), самовизначення українського мистецтва та змін уявлення про принципи виявлення самобутності вітчизняної мистецької практики (Н.Негода), а також форм побутування окремих його видів на регіональному рівні (О.Стебельська), дослідженні філософсько-світоглядних проблем у контексті діяльності дизайнерів одягу (Л.Дерман), екодизайну як напряму дизайн-діяльності (В.Сьомкін) та рисах античного стилю і його проявах у сучасній українській моді (О.Грантовська).

Матеріали розділу II. «Теоретико-мистецькі аспекти української культури» також охоплюють достатньо широку проблематику, утім серед якої чи не найбільший обсяг посідають питання інтерпретації класичної музичної спадщини (С.Соланський, О.Гнатишин, Т.Зінська). Акцентується увага на розкритті сутності виконавської школи як культурної традиції, мистецького феномену; визначено специфічні особливості окремих регіональних інструментальних шкіл – Одеської, Донецької, Львівської, Київської та ін. (Т.Зінська); розглядаються науково-теоретичні засади новітніх концепцій виконавської інтерпретології з метою виявлення їх взаємопов'язаності, що разом із започаткованими С.Людкевичем підходами творить системну цілісність національного за своїми рисами погляду на згадане явище (О.Гнатишин); аналізуються кращі інтерпретації клавірної музики Й.С. Баха представниками Львівської фортепіанної виконавської школи, в якій переплелися піаністичні традиції віденської, чеської (В.Курц), російської, в особі представників Московської (Л.Уманська, В.Задерацький), Ленінградської (К.Донченко), Київської (О.Ейдельман) піаністичних шкіл. Наголошено на фундаторах галицької інструментальної школи – Ф.К. Моцарті та К.Мігулі (здобутки яких неодноразово розглядалися на сторінках цього збірника).

Автор (С.Соланський) чималу увагу приділяє питанням мистецької інтерпретації клавірної музики Й.С. Баха представниками галицької школи, починаючи від В.Бажейка й В.Барвінського до Л.Колесси, Р.Савицького, М.Крушельницької, О.Криштальського та їх не менш знаних учнів.

Подібну думку, однак у руслі європейських звукових систем та звукової естетики ХVІІІ століття (на прикладі «Добре темперованого клавіру Й.С. Баха»), розробляє й Д.Титенко, заглиблюючись у питання сутності темперації та її трактування і застосування в історичній ретроспективі, підводячи під нього певну філософську базу.

Безперечно, що запропоновані розвідки стануть відкриттям для значної кількості музикантів-інструменталістів і вплинуть на подальші наукові пошуки у царині інструментального виконавства.

Ще одна дослідниця (О.Величко) аналізує працю представника європейського музичного Просвітництва – Леопольда Моцарта (*Versuche grundlegende Violinschule Auszug: Gedruckt bei Johan Jacob Lotter, 1756. – 264 s.*) у контексті підготовки музиканта-інструменталіста.

Майстри модерну ХІХ – початку ХХ століття, як відомо, відродили чимало забутих галузей і технік мистецької діяльності: фреску, мозаїку, інкрустацію, розписне скло. Синтез мистецтв став центром стильової програми і в Україні зазначеного вище періоду. Модерн запропонував й нові принципи ансамблевості в архітектурі; утвердився дизайн як особливий вид проєктувальної діяльності, покликаний конструювати нові естетичні і функціональні якості предметного середовища. Тож, взаємодія двох дизайнерських тенденцій у світі на зламі ХІХ-ХХ століть: інтернаціонально орієнтованих та регіонально-національного спрямування розглядається у статті С.Оборської.

Серед іншої культурно-мистецької проблематики, що викликає зацікавлення авторів цього розділу – художній образ та особливості відображення в ньому об'єктивної реальності (І.Андропова); атрибутивні ознаки видовищної культури, що є засадничими для формування естрадного синтезу мистецтв (О.Гончарук), явище музичного нонконформізму на прикладі хорового мистецтва 70-80-х років ХХ століття (на підставі аналізу культурологічних і музикологічних досліджень) (Н.Кречко), традиційні види оздоблення поліських народних сорочок – ткацтво і художня вишивка та їх орнаментальні ознаки, що відображають світоглядні, етнокультурні й естетичні уявлення мешканців краю (Г.Вахрамеева), як і художні тканини Рівненського Полісся кінця ХІХ-ХХІ століть в історіографії (І.Локшук).

Питання історико-культурного і мистецького осмислення розвитку храмового будівництва, як і його сакрального наповнення, потребує у зв'язку із сучасними процесами національно-культурного відродження, особливої уваги. Цікавими у цьому плані є й дослідження дерев'яних зрамів Волині ХVІІІ ст. (Ю.Шеломанова-Булавка) та унікального аналога початку ХVІІІ ст. із зображенням життя св. Миколая. На основі стилістичного аналізу живописних зразків цього аналога автор (Я.Бондарчук) доводить, що авторство цієї пам'ятки належить митцям Острозької іконописної майстерні.

Процеси національно-культурного відродження України, особливо на початку ХХІ століття, значною мірою стимулювали художній рух невеликих західноукраїнських міст, чия культурна діяльність у попередній період не вирізнялася особливою активністю. Рівненщина не є виключенням у цьому контексті. Утім, сьогодні край є центром проведення понад 10 міжнародних та всеукраїнських фестивалів («Древлянські джерела», «Коляда», «Великодні пісенспіви», «Котилася торба...» (дитячий фольклор), «Весняні дзвіночки», «Тарас Бульба», «Дивовижний світ органа», «Перлини сезону», всеукраїнського Конкурсу виконавців на духових та ударних інструментах ім. В.Старченка та ін.), всеукраїнських науково-практичних конференцій з культурно-мистецької проблематики і ще багатьох регіональних та обласних мистецьких зібрань – «Висока муза», «Музейні, «Замкові» гостини» (м. Рівне, м. Острог), «Бурштиновий шлях», «Дерманський світільник» (Рівненський), дитячий фестиваль патріотичної пісні (Млинівський), «Красносільські вітряки» (Гощанський р-ни області) тощо.

Залишається привабливим наше місто і для фахівців та поціновувачів сучасного образотворення, хорового виконавства, художньої фотографії, принаймні багаторічні міжнародні зібрання Осіннього Салону, всеукраїнські конкурси хорового виконавства та «Фотовернісажі на Покрову», що стали традиційними у волинському краї, у цьому повною мірою переконують.

Сучасне фотомистецтво в умовах сьогодення – на прикладі творчості її представника Олександра Харвата – складає основу повідомлення С.Виткалова, розміщеного у третьому розділі збірника.

У цьому ж розділі вміщена і рецензія Т.Сокіл на виставу Рівненського Академічного музично-драматичного театру «Калігула» в постановці С.Павлюка.

Резюме

Аналізуються матеріали вип. 16, т. 1 наукового збірника «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку»: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.

Ключові слова: науковий пошук, українська культура, збірник.

Summary

Analyze of material by 16, T. I scientific book «Ukrainian culture past and present ways of development scientific notes RNHU».

Key words: scientific search, ukrainian culture, books.

Аннотация

Анализируются материалы вып. 16, т. 1 научного сборника «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку»: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.

Ключевые слова: научный поиск, украинская культура, сборник.

ЗМІСТ

В.Г. Виткалов. Мистецький розвиток України в науковому вимірі в історичній ретроспективі	3
---	---

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ

Р.Д. Михайлова. Михалківський скарб як культурно-мистецька пам'ятка доби раннього заліза	7
О.І. Стріхар. Музична освіта періоду українського бароко	10
Т.І. Сідлецька. Шляхи виникнення та розвитку кобзи і бандури в Україні	14
О.М. Ізваріна. Кріпацькі театри в маєтковому побуті як складова формування українського оперного мистецтва середини XVIII – середини XIX ст.	19
О.В. Двойнінова. Особливості дерев'яної церковної архітектури Волині XVIII століття	23
В.Г. Плахотнюк. Музична поп-культура України в контексті художніх практик постмодернізму	27
І.М. Ян. Трансформаційні процеси у музичному мистецтві Харкова кінця XIX – першої половини 20-х років XX століття	31
М.В. Ферендович. Виконавська діяльність чоловічих співочих товариств Львова 1900-1939 років	36
О.Г. Легкун. Музична культура південно-західної Волині кінця XIX – першої третини XX століття у контексті регіональних досліджень: джерелознавчий аспект	45
Л.М. Свірідовська. Еволюція жанрів фортепіанної музики кінця XIX – початку XX ст.	50
Л.А. Черній. Реформа Краківської академії мистецтв на зламі XIX-XX століть та її вплив на генезу українського малярства	54
С.В. Бєдакова. Творчість українських композиторів Галичини «Празького періоду»	59
Р.А. Варнава. Епістолярна спадщина В.Барвінського у світлі психолого-вікових аспектів особистості	63
М.М. Ясінський. Етнічно-мистецькі клуби Галичини кінця XIX – початку XX ст.	69
Н.І. Кушлик. Риси галицького музичного бідермаєра в світських композиціях о. П.Бажанського	77
Г.Д. Борейко. Творчість корифеїв у постановках Рівненського обласного музично-драматичного театру повоєнного періоду	83
М.О. Дресвяннікова. Тенденції розвитку народної картини в сучасному українському «наївному» мистецтві	87
Н.В. Негода. Українське contemporary art на шляху самовизначення	90
С.Ю. Чернецька. Українська культурно-мистецька спадщина в умовах глобалізаційних викликів	95
О.Стебельська. Аматорське музичне мистецтво Тернопільщини кінця XX – початку XXI століття в контексті культурно-історичного процесу	101
Л.М. Дерман. Філософсько-світоглядні проблеми сучасного етапу НТР у контексті діяльності дизайнерів одягу XX-XXI століття	105
С.О. Салдан. Музичне мистецтво в системі філософських ідей А.Шопенгауєра та Р.Штайнера	111
В.В. Сьомкін. Проблеми актуалізації екодизайну як напряму дизайн-діяльності	115
О.Грантовська. Риси античного стилю в сучасній українській моді	119

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Д.П. Титенко. Формування європейських клавірових темперацій XVIII ст.	125
С.С. Соланський. Виконавська рецепція клавірних творів Й.С. Баха	

у Львівській фортепіанній школі	130
О.Б. Величко. Історичні рефлексії «Досвід ґрунтовної скрипкової школи» (versuche grundlische violinschule auspurg: gedruck bei johan jacob lotter, 1756. – 264 s.)	
Леопольда Моцарта як джерело формування ерудиції музиканта-виконавця	135
О.Є. Гнатишин. До питання про науково-теоретичні засади новітніх концепцій виконавської інтерпретології в світлі розвитку національного музикознавства	139
Т.В. Зінська. Особливості функціонування музичного виконавства в соціокультурному просторі України	146
С.В. Оборська. Синтез мистецтв у національних напрямках модерну	152
Г.А. Пархоменко. Мистецьке коло іспано-каталонського модерну	157
І.Ф. Андропова. Художній образ: естетичне ставлення до реальності	162
О.М. Гончарук. Свято, гра, видовище в контексті естрадного синтезу мистецтв	168
Н.М. Кречко. Хорова культура України у системі культурологічних та музикологічних досліджень	173
Г.І. Вахрамєєва. Особливості семантики орнаментальних мотивів в оздобленні народних сорочок	179
В.В. Лучанська. Динаміка цінностей і проблеми взаємовідношення людини і природи	184
Я.З. Уциук. Театр та танець як соціокультурні й мистецькі явища	192
І.М. Локишук. Художні тканини Рівненського Полісся кінця ХІХ-ХХІ століття: питання історіографії	196
Я.В. Бондарчук. Аналог другої пол. ХVІІ – поч. ХVІІІ століття із житієм св. Миколая з фондів державного історико-культурного заповідника м. Острога	200
Ю.М. Шеломанова-Булавка. Типологічна характеристика традиційних дерев'яних храмів Волині	209
О.П. Берлач. Архітектурно-типологічні основи розвитку фортифікаційних споруд на теренах Волині	216
С.Г. Лазарєв. Специфіка музичної творчості в умовах масової культури	220
Розділ ІІІ. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ	
Т.Г. Сокіл. Образ державного правителя в сучасній театральній інтерпретації	225
С.В. Виткалов. Фотомистецтво Західної України і Олександр Харват (спроба мистецького портрету)	229
Відомості про авторів	233